

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: 4. Del : 1856-82

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "4. Del : 1856-82", i Heiberg, Johanne Luise: *4. Del : 1856-82*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 95. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-heibfr07val-shoot-idm139968710945424.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: 4. Del : 1856-82

LADY MACBETH.

Det havde i mange Aar staaet for mig som et høit kunstnerisk Maal engang at turde fremstille Lady Macbeth fra Scenen. Med dyb Alvor og Ærbødighed for denne Opgave havde jeg med Aars Mellemrum atter og atter søgt at tilegne mig Forstaaelsen af denne Kvindeskikkelse, hensat i de mægtige tragiske Forhold og Omgivelser. Allerede i de sidste Aar af Collins Directorat paatænkte han efter en Del Aars Hvile at opføre "Macbeth" paany. Han henvendte sig til mig med Anmodning om at udføre Lady Macbeths Rolle. Det krøb i mig af Begjærlighed derefter, thi alt da havde jeg i Stilhed indstuderet Rollen, men jeg var dog endnu frygtsom og tvivlraadig, om jeg alt nu turde vove at fremtræde heri. Tilfældet kom imidlertid min Vaklen til Hjælp, idet Nielsen, saa snart han erfarede denne Henvendelse til mig, geraadede i et sandt Raseri, fordi den ikke var tilbudt hans Kone. Med lettet Hjerte og en lettet Samvittighed traadte jeg derfor tilbage, og Rollen blev udført af hende til Alles Tilfredshed og Beundring. Da Døden 14 Aar efter uventet berøvede Theatret dette udmærkede Talent, spøjte atter Ønsket om at spille Lady Macbeth i min Hjerne. Dog gjorde jeg intet Skridt for at faa dette gamle Ønske opfyldt, og det af følgende Grunde: For det første havde jo Dagspressen paa dette Tidspunkt paavirket af Fru Nielsens Venner udfundet, at hun og jeg i de senere Aar havde været Rivalinder, der stode skarpt overfor hinanden, en Paastand, der var aldeles ugrundet. Det kunde altsaa se ud, som om jeg ønskede at fortrænge det Billede, hun havde givet af Rollen, og denne Tanke var mig ubehagelig. Dernæst maatte jeg jo sige mig selv, at Nielsens mangeaarige Animositet imod mig vilde forøges, ifald jeg vovede at afløse hans Hustru i Rollen, uden at tale om, at det under alle Omstændigheder vist maatte være ham ubehageligt saa kort efter hendes Død at optræde i et Stykke, hvori han fornylig havde samvirket med hende, en Følelse, jeg fandt meget naturlig. Der kunde altsaa ikke være Tale herom, og jeg slog derfor i mine Tanker en tyk Streg over dette mit gamle Ønske og tænkte ikke videre herpaa. Stor var derfor min Overraskelse, da jeg nu atter var vendt tilbage til Scenen, og Nielsen paa en af de første Prøver paa 96 "Bagtalelsens Skole" kom hen til mig paa den mest indsmigrende Maade, idet han greb min Haand og sagde: "Kjære Fru Heiberg, nu staaer det i Deres Magt at gjøre mig en stor Glæde!" Paa mit Spørgsmaal om, hvori denne Glæde skulde bestaa, udbrød han: "Spil Lady Macbeth med mig!" - "Jeg!" udbrød jeg med uforstilt Overraskelse. "Ja," vedblev han, "netop De. Ingen er som De i Besiddelse af alle de Midler, der høre til at udføre denne Rolle." I mit stille Sind blev jeg næsten forfærdet over, at dette mit gamle Ønskes Opfyldelse kom mig imøde fra den Kant. Jeg var ikke langt fra at betragte Nielsen som en af Hexene i "Macbeth", der vilde friste mig ind i Noget, jeg burde undgaa. Jeg lovede ham derfor i Øieblikket Intet, men sagde, at jeg vilde tænke derover. Efter denne Dag saae han mig derfor aldrig paa Theatret, uden at han kom hen til mig og sagde: "Har De tænkt paa min Bøn til Dem?" Omsider svarede jeg, at jeg ikke var i Besiddelse af den forkortede og forandrede Udgaave, som benyttedes ved Opførelsen, og han udbrød: "Maa jeg laane Dem min Bog?" - og inden Aften var hans Bog i min Haand. Nu optog jeg mine gamle Studier af Rollen, og det endte med, at Løftet blev givet Nielsen.

Af Skade bliver man klog, saa jeg havde sørget for, at Alle paa Theatret vidste, at jeg agtede at spille Lady Macbeth paa *Nielsens indstændige Opfordring*. Det hjalp imidlertid ikke; han gik dog senere fra denne Kjendsgerning. Men dermed kom han ingen Vei; der var for mange Vidner herpaa, og mangt et Drilleri maatte han døie af sine Kammerater i Anledning af sit forandrede Syn paa mit Kald i det Tragiske.

Hvoraf kom det nu, at dette besynderlige Menneske med Et forandrede sin hele Holdning overfor mig? Hvad mente han hermed? Vilde han mig ilde? Troede han at ødelægge mig ved Sammenligningen? Nei, jeg tror det virkelig ikke. Hvad var det da? Sempelthen, at han havde Lyst til at spille Macbeth og indsaae, at ifald jeg ikke vilde overtage Lady Macbeth, maatte Stykket ligge uopført. Han saae Publikums varme Stemning for mig og sagde sig selv, at ifald jeg overtog Rollen, vilde det gamle Stykke vinde fornyet Interesse og saaledes komme ham selv og hans Udførelse af Macbeth tilgode; - det var hele Hemmeligheden. Man tror ikke, hvad mangan en Skuespiller, der har Lyst til at udføre en Rolle, kan bekvemme sig til! Venskab og Fjendskab slaas der da en Streg over, Levende og Døde glemmes for Ønskets Opnaaelse. Man ikke alene lader, som om alt Foregaaende er glemt, nei, man har virkelig glemt Alt og lever kun i Øieblikket.

Min Opfattelse af Lady Macbeth var omtrent i Et og Alt modsat Fru Nielsens, saa vel i det Ydre som i det Indre. Det havde i Mands Minde været en given Sag ved Theatret, at Lady Macbeths Rolle blev tildelt en ældre Skuespillerinde, En, der ikke længere udførte Elskerinderoller, men Mødre 97 og ældre Characterroller. Tidligere blev denne Rolle udført af Jomfru Jørgensen i en ældre Alder; Fru Nielsen var i samme Tilfælde, da hun udførte den. Det falder af sig selv, at naar Lady Macbeth fremstilles i en ældre Alder, da bliver hele Fremstillingen en anden, end naar man tænker sig hende i en yngre. Hvad der hos den unge Lady Macbeth er opblussende Lidenskab, bliver hos den ældre, erfarne Kløgtens kolde, beregnende, dæmoniske Ondskab. Saaledes er hun ogsaa altid bleven spillet, da det laa i Traditionen. Men denne Tradition, vover jeg at mene, er feilagtig lige overfor Digterværket hvilket jeg nu vil forsøge at eftervise.

Det er altid forekommet mig, at Alt hos Digteren tydeligt viser hen paa, at han har tænkt sig Macbeth og Lady Macbeth, om ikke i *den første Ungdom*, saa dog som yngre Folk, der leve i de første Aar af deres

Ægteskab. Macbeth udbryder til sin Hustru, da hun i de første Scener med ham lidenskabeligt opfordrer ham til Mordet paa Kongen: "*Fød mig ingen Døttre! Sønner kun !*" - Dette Udbrud af ham bliver ligefrem comisk og uskjønt lige overfor en ældre Kvinde. Dette hans Udbrud tyder, synes mig, bestemt paa, at deres Ægteskab er i sin Begyndelse, hvor Slægten først skal fødes. Men er dette rigtigt, da maa hun staa for os som en ung Kvinde. At hun er skøn, omtales flere Gange. Da Kongen hører, at Macbeth er kommen til Borgen før han og hans Følge, siger han: "*Hans (Macbeths) Elskov, hed som hans Spore, hjalp ham hjem før os .*" - Kongen tiltaler Lady Macbeth med: "*Favreste Værtinde, - skønne Frue!*" - Hans Gave til hende ledsages af de Ord: "*Til den Fagreste blandt de Fagre!*" - Saaledes tales kun til den unge, skønne Kvinde, og ikke til en Matrone. Macbeth og Lady Macbeth storme frem med hele Ungdommens Kraft og Energi mod deres Livs ærgjerrige Planer som betagne af en dæmonisk Ruus, der har vundet Fasthed til Handlekraft ved Hexenes Spaadom paa Heden. Denne Spaadoms Gift har blandet sig med deres Blod og forvirret deres Sanser. Al Besindighed er vegen, og de slaa med eet Slag en Streg over hele deres ærefulde Fortid. Macbeth har endnu ingen Sønner i sit Ægteskab, men han lever i Haabet om deres Komme for at arve Thronen efter ham. I Lidenskabens Hede er ingen Besindighed hos hans Hustru. Hun ser kun Et, Kronen, hvis Ring skal omkredse deres Isse. Hjertets Angest, Samvittighedens Røst tale ikke til dem i det første Øieblikks Beruselse; de ere endnu uerfarne i Synden. Macbeth siger til sin Hustru efter Mordet: "*I slige Sager er vi Børn endnu .*" I ungdommelig Ubesindighed storme de frem, førte af Dæmonerne, der have taget Sæde i deres Sjæle. De ere Begyndere i Synden og ikke to gamle rutinerede Forbrydere; - og derfor mener jeg, at det er af største Vigtighed, at de begge have Ungdommens Præg, ellers blive de modbydelige Djævle i hele deres Færd.

98

Men Nielsen var saa langt fra at have denne Anskuelse af Macbeths Ungdom, at uagtet han selv var forbi de Halvtreds, da han udførte Rollen, mente han dog, at han maatte maskere sit Physiognomi med dybe Furer og paasætte sig en skurkagtig Paryk, for at faa det rette Billede frem af denne Macbeth, der staaar paa Høidepunktet af krigersk Kraft og Heltemod ved Stykkets Begyndelse. At hele Fremstillingen maatte faa en Farve af dette Skurkagtige, er en Selvfølge, men, som mig syntes, ikke til Held for Stykkets Virkning og Forstaaelse fra Scenen.

Saa meget kun om min Opfattelse af Shakespeares Tanke, at de begge endnu ere i Ungdommens Periode. Og nu min Anskuelse af, hvorledes Skuespillerinden fremdeles skal opfatte denne yngre Lady Macbeth.

De Shakespeareske Skuespil ere ikke forsynede med alle de Noter og Fingerpeg til Fremstillerne, som de moderne Forfattere have indført i deres Digterværker til Overdrivelse, ja ofte til Skade, da de binde Skuespillerens Phantasi vel stærkt, uagtet jeg indrømmer, at Digterne ved disse Fingerpeg sikre sig imod mangan en Misforstaaelse fra Skuespillernes Side. Men ved denne Instrueren af Forfatterne gennem deres Noter bliver Arbeidet for en tænkende Skuespiller trivielt, og de slappe hans Evner i Stedet for at anspore dem. Det Arbejde, den Søgning, som sætter en virkelig Skuespiller i Bevægelse for at udfinde, hvad Digteren har ment og villet, paavirker hans Indbildningskraft, forhøier den og skærper hans Forstand; og føler han, at han er paa rette Vei, at det Søgte er fundet, da fremtræder den Begeistring, uden hvilken intet glimrende Billede kan fremstilles fra Scenen.

Ved Lady Macbeths første Indtræden i Stykket staaar kun: "*Lady Macbeth læser et Brev .*" Hvorledes skal nu dette læses? Brevet er fra hendes Husbond, der beretter hende Mødet med Hexene paa Heden, der have hilset ham som Than af Cawdor og endt med: "*Hil Dig, som skal vorde Konge!*" - Af deres Spaadom er alt den første Del gaaet i Opfyldelse, og han har nu fast Tro til den anden: "*Hil dig, som skal vorde Konge!*" - Denne Tro er det, han meddeler sin Hustru i Brevet.

Skal dette Brev nu oplæses, idet hun træder ind, som *første Gang* læst af hende? Det er jo indlysende, at et Brev af et saa mærkeligt Indhold nødvendigt maa læses op med høist forskjellig Nuancering, om hun læser disse Ord første Gang eller repeterer Brevet maaske for tyvende Gang. Jeg mener, at det Sidste er det Rette, hvorfor jeg ogsaa kom ind med Brevet sammenrullet og først efter en Pause oprullede det og læste det som en Repetition, hvor man Ord for Ord atter gjentager, hvad allerede er læst, for yderligere at udgranske dets Betydning. Thi tænker man sig, at Brevets Indhold her første Gang træder hende imøde, hvilken Forbauselse, hvilke Udraab vilde da ikke strømme fra denne lidenskabelige Kvindes Læber. Her maatte hun jo første Gang lægge Mordplanen; men intet Saadant høre vi, derimod har hun alt taget sin Beslutning. Planen, mærker man, er alt gennemtænkt af hende; den første Forbauselse staaar som et alt tilbagelagt Stadium, hun reflecterer kun over sin Husbonds milde, svage Gemyt og frygter for, at han ikke besidder den "Ondskab", som maa følge Planens kjække Udførelse, og hun udbryder i jublende lidenskabelig Styrke: "*Skynd, skynd Dig hid til mig, at jeg min Aand kan gyde i Dit Bryst, at jeg kan skræmme med min Tunges Djervhed Alt hvad Dig holder fra den gyldne Krone, hvormed det synes Skjæbnen, i Forening med overjordisk Kraft, har smykket Dig!*" - Hvad sigter hendes Tale til? Naturligvis til Planen om at rydde Kongen afveien for hurtigere at komme til det bebudede Maal. Men hvorledes kan det ske? Hvorledes finde Midler til at faa Kongen i sin Magt? Dette staaar endnu kun dunkelt for hende, og derfor udbryder hun, da Borgvægteren i det samme melder hende, at Kongen vil komme i hendes Hus i Aften og søge Natteleie under hendes Tag: "*Raser Du, som siger saa?*" - thi dette Budskab er jo som et Svar paa hendes lønlige Tanker og kan nok gennemgløde hende, thi nu er Midlet fundet til den sorte Daad, og hun udbryder: "*Hæs*

er Natravnen, som forkynder Duncans fordærvelige Gang til mine Mure ." Man hører af dette Udraab, at Alt er færdigt i hendes Tanker, den hele Mordplan gjennemtænkt med en saadan Lidenskab, en saadan Styrke, at Ingen og Intet formaar at standse, hvad nu hendes hele Sjæl gaar op i. Da træder Macbeth til, og hun tilraaber ham: "Ha, store Glamis, høie Cawdor og allerstørst dog ved det sidste: "Hil Dig! "" - Det er Hexenes: hil dig! hun her hentyder til, dette " Hil Dig! Du som skal vorde Konge !" og hun vedbliver: "Dit Brev har henrykt mig i lysest Fremtid!" - Se, denne Henrykkelse, mener jeg, maa fastholdes under hele denne Scene. Denne unge, lidenskabelige, ærgjerrige Kvinde er henrykt, beruset i Stormløbet af sin Forbrydelse. Det er ikke en kold, nedrig, i sin Ondskab forhærdet Kvinde, vi her skulle se i Lady Macbeth, men en i en dæmonisk Henrykkelses Ruus utilregnelig Kvinde, der Intet kan se, Intet kan høre, undtagen Et, det Maal, der som et Flammehav har antændt hendes ærgjerrige Sjæl, og hvis Luer udbrænde al Frygt og al Samvittighed. Hun jubler ved det kongelige Haab, der stiller sig for hendes Øine, og tilraaber Macbeth. der vakler og gyser i Besindighedens Skræk: "See freidig ud!" - Ved denne Ubændighed, denne dæmoniske Henrykkelse, hvori man ser hendes sjælelige Ufrihed, holdes hun endnu indenfor Menneskelighedens Grænser, og Ingen veed endnu, hvad hun kan blive til, naar Ruusen svinder. Derimod vilde hun, dersom hun stod der kold, besindig i sin Ondskab, staa som en fuldstændig Djævel, der stod for lavt til at ende i dyb Fortvivlelse, i fortærende Samvittighedskvaler, saaledes 100 som senere vises mod Slutningen af Stykket, hvor Henrykkelsen skifter om med Angest og Kval over hendes Brøde.

En Skuespillers fornemste Pligt er i Begyndelsen af en Charactertegnning at se hen mod Enden af samme, saa at Begyndelsen og Enden staa som en Enhed i Digterværket.

I en senere Scene mellem Ægtefolkene erfare vi, at Macbeth, som i første Scene med Hustruen endnu var vaklende og tvivlraadig, nu ganske har tiltraadt den hele Plan, ja svoret en frygtelig Ed paa ikke mere at af staa fra den. Den dæmoniske Ruus, Farten, saa at sige, i hendes Lidenskab fra første Scene maa vedblivende fastholdes i hendes Fremstilling, indtil Mordet er fuldbyrdet i 2den Akt. Umiddelbart før Mordet paa Kongen træder hun ind og siger om Kammersvendene, der holde Vagt i Kongens Sovekammer, og som hun har iskjænket berusende Drikke: " Hvad der gav hine Ruus, det gav mig Mod, hvad dem udslukte, gav mig Ild ." Hun er altsaa endnu i samme Lidenskabsfart, hvori vi saa hende i 1ste Akt. Hun lytter nu i Spænding ved Døren til Kongens Sovekammer, hvor Macbeth er ifærd med sin Gjerning. Hun gyser for, at det kan slaa ham feil, og hun udbryder i sin Angest: "Jeg havde gjort det selv, hvis ei han havde lignet min Fader som han sov." Hun har altsaa selv været derinde og betragtet Kongen. Denne Ytring om hendes Fader viser os, at hun er i Besiddelse af en menneskelig Følelse, - en Djævel vilde ikke udtale sig saaledes. Macbeth styrter nu ud af Mordkammeret efter fuldendt Daad med Dolkene i sine blodige Hænder, aldeles tilintetgjort, medens hun, jublende over, at Planen er lykkedes, indgyder ham Mod og Fasthed, idet hun siger til ham, da han staa fordybet i det rædselsfulde Syn af sine blodige Hænder: "Lidt Vand Blodvidnet af Din Haand bortvasker." Hun forfærdedes over, at han har Dolkene med ud, i Stedet for at lade dem ligge som Vidner imod Kammersvendene, og hun opfordrer ham til at gaa tilbage med dem; men da han i sin Rædsel ikke atter tør betræde Blodkammeret, udbryder hun: "Kleinmodige!" tager Dolkene og gaar selv ind i Kammeret med dem. Her, mener jeg, sker det store Omslag i hendes Sjælstilstand. Fra det Øieblik hun styrter ud af Blodkammeret, er Forvandlingen synlig. Henrykkelsen er nu veggen for den høieste Angest. En let mimisk Bevægelse, der tyder paa, at nu ogsaa hendes Hænder ere plettede af Blod, vil bidrage til Forstaaelsen af hendes Hænders Vaskning senere i Søvnjængerscenen, uagtet Digteren heller ikke paa dette Sted foreskriver dette, men overlader det til Fremstillerinden. (Hun siger jo ved sin Tilbagekomst fra Mordet, at hun overstænkede Svendene med Blod.) Fra nu af er Henrykkelsen altsaa veggen og Angestens Besindelse traadt i Stedet; og da der nu bankes paa Borgporten, og Nogen nærmer sig, raaber hun atter og atter til Macbeth: "Kom, kom! bort!" - og drager ham med 101 Magt ud med sig, for at ingen Indtrædende skal se dem. Kort efter træder Macbeth atter ind til Kongens Mænd, der ere komne, idet han byder dem alle "en god Morgen". Macduff, der er gaaet ind til Kongen for at vække ham og her opdager den sorte Gjerning, raaber saa høit, at Alle strømme til, og mellem dem Lady Macbeth i Natdragt. Hendes Forstillelse ved denne Tidende er her mat og af svag Virkning. - "Ha! Hjælp mig bort herfra!" er Alt, hvad hun formaar at udtale, og hun ledes ud halvt i Afmagt. Denne Afmagt kan nu Fremstillerinden gjengive som pur djævelsk Forstillelse, men et Spørgsmaal bliver det dog, om ikke hendes Kræfter her virkelig ere udtømte, saa at hun, naar man ser hen paa, hvorledes hendes Character udvikler sig, virkelig her er en Afmagt nær. I min Udførelse af Rollen antog jeg dette Sidste, af Hensyn til hvorledes vi gjenfinde hende i de følgende Akter af Stykket.

Vi se hende nu først paany i næste Akt, hvor hun og Macbeth træde ind midt i Glansen af det samlede Hof, begge med de skjæbnsvangre Kroner paa Hovedet. Af en overordentlig, forfærdelig Virkning er dette Syn. Kronerne sidde nu paa de ærgjerrige Hoveder, over de knuste Hjerters Sjælekval. De blege Kinder, det matte, forcerede Smil, hvormed de modtage Hoffets Cour, ere her af stor tragisk Virkning. Vi se her denne, i første Akt glimrende, storslaaede Kvinde som en ganske almindelig Værtinde, der kun lader nogle Høflighedsord til sine Gjæster glide over Læberne, før hun paany fjerner sig. I sin Uro søger hun kort efter Macbeth op, og vel lyder der Mod og Trøst til Manden fra hendes Læber; men hvor matte! Hvor tydeligt se vi ikke her, at hun, som vil sætte Mod i ham, selv er modløs, om end hun tiltvinger sig noget af den gamle Tone lige overfor sin Medskyldige.

Efter den Scene, Macbeth har med Morderne, hvor Mordet paa Banquo bliver aftalt, se vi hende atter i Uro opsøge sin Gemal, i hvis Aasyn hun læser mørk Angest. Hun tiltaler ham blødt for at berolige ham og

beder ham være "vennesæl" mod deres Aftengjæster. Han ser hendes blege Kinder, ser ogsaa hendes betyngede Sind og udbryder: " *vær fro!* " Dette er hun altsaa ikke, uagtet Kronen sidder paa hendes Hoved. Han vedbliver: " *Frisk Mod ! før Flagermusen fuldendt har sin Natteflugt, Skarnbassen, født i Møg, paa sorten Hecates Opfordring, med sin dorske Summen har ringet Natten ind, skal skee en rædsom Daad.* " Hun udbryder: " *Hvad skal da skee?* " Hun er altsaa uvidende om Planen med Morderne, der skal dræbe Banquo. Han svarer: " *Vær uden Skyld i Planen, Dyrebare, til Daaden Du bifalder.* " At han tror at burde skjule disse nye Rædsler for hende, viser tydeligt, at det er en anden Lady Macbeth, vi nu have for os, end hende, vi saae i første Akt, der haanende og lidenskabeligt kaldte ham for "svag og feig", fordi han da gyste tilbage for det rædsomme 102 Middel, der kunde sikre dem Thronen. Han vil nu holde hende udenfor de nye Rædsler, thi han ser, at hendes Sjæl ikke taaler at betynges med nye Byrder, og han tilraaber hende atter og atter: " *Vær Du derfor fro! - vær uden Skyld i Planen.* " Hun staar altsaa der, betyngt som En, der bør skaanes. Den dæmoniske Henrykkelse er vejet fra hende, og uden den synker hun sammen.

Fra det Øieblik Mordet paa Kongen er fuldbragt, se vi disse to Skikkelser vandre modsatte Veie. Medens hun viger tilbage, stormer han som et Rovdyr, der har smagt Blod, frem i et rasende Løb til nye Rædsler. Her vises altsaa Mandens Styrke til at fortsætte i det Ondes Tjeneste, medens Kvindenaturen hurtigt viger tilbage. Men denne Vigen tilbage allerede paa dette Punkt af Handlingen, denne Blødgjøren, der røber et Hjertes Angest for at fremture i det Onde, forstaas ikke, ifald vi som sagt ikke fastholde, at hun aldeles var betaget af sin Ærgjerrigheds Ruus i Begyndelsen af den usalige Mordplan, saa betagen, at Lidenskabens gjorde hende ufri.

Vi se hende nu først igjen ved det kongelige Gilde paa Borgen. Festen er i fuld Gang, og man er ifærd med at ordne sig til Taflet. Da underrettes Macbeth hemmeligt af Morderne i en Krog af Salen om, at Mordet paa Banquo er fuldbyrdet, men at dennes Søn undveg. Altsaa lever fremdeles en Arving, der kan støde Macbeth fra Thronen, og han udbryder: " *Saa har jeg atter Kolden.* " Han skjælver altsaa paany for sin Fremtids Magt og Høihed.

Atter her ved Gildet se vi Lady Macbeth i en kuet Tilstand, ikke i Glæde over den gyldne Ring, der omslutter hendes Isse, men som en stilfærdig Kvinde, med almindelige Talemaader paa Læberne til sine Gjæster. Vi se Intet af den straalende, lidenskabelige Kvinde fra første Akt. Da stiger Banquos Gjenfærd frem og indtager Macbeths ledige Kongestol. Synet aabenbarer sig for Macbeth, medens det er usynligt for Lady Macbeth, der ingen Del har i denne nye Brøde. Ved Macbeths Forfærdelse over dette Syn, hvorved han geraader i Raseri, der udtaler sig lydeligt for alle de Forsamlede, viser Lady Macbeth sig i sin Angest endnu en Gang kjæk, i Frygt for, at Macbeth i sine Forfærdelsens Udbrud skal røbe Alt for Gjæsterne. I sin Angest herfor samler hun endnu en Gang alle sine Sjælekræfter og taler ham, hemmelig, haardt til. Men da Macbeth fremdeles er ude af sig selv, udbryder hun, ikke i Heroisme men i Angest: " *Er I en Mand?* " og da Forfærdelsen vedbliver at berøve ham Herredømmet over sig selv, afbryder hun Gildet og beder Alle at forføie sig bort *strax*, uden al Ceremoni. Hun ledsager sine Gjæster ud og kommer *strax* tilbage. Hun og Macbeth staa nu ene lige overfor hinanden, og man venter, at et Væld af Bebreidelser og Haansord over hans umandige Opførsel skal strømme ham imøde fra hende, men 103 - *intet Ord undslipper hendes Læber.* Hun staar taus, hensunken i sig selv, og vi føle, at hun selv i høi Grad trænger til, hvad hun raader Macbeth, at søge Hvile og Ro i Søvnens Arme. Og i dette Moment mener jeg, at Fremstillerinden bestemt maa vise Overgangen fra den stærkt betagne, furieuse Lady Macbeth i de første Scener af Stykket og den, hun nu gennem Begivenhedernes Gang er bleven. Ved at se denne forhen stolte Skikkelse bøiet, udmattet, støttende sit trætte Hoved til sin Medskyldiges Skulder, helt sunket sammen ane vi, at vi staa lige overfor et sjæleligt Gjennembrud, hvis videre Udvikling vi med Spænding imødeser. Uden at denne sjælelige Overgang i dette Moment tydeligt vises af Fremstillerinden. kommer Lady Macbeths forfærdelige Samvittighedskvaler i Søvnjængerscenen os saa uventet, saa isoleret, at den hele Nattescene let faar Udseende af et Effectsted, der er lagt ind uden tilfulde at være motiveret ved de i hendes Sind foregaaede Brydninger. Men holdes min Opfattelse af Characterens Udvikling fast, da ere vi forberedte paa hendes natlige Kvaler, forberedte paa, at Angeren over hendes forfærdelige Gjerning griber hende, at hun er ifærd med at dømmes af sin egen Samvittighed. Men da maa ogsaa de tre berømte Suk, der i Søvnjængerscenen udstødes af hendes gjennemisnede *Sjæl, ikke udstødes* som hule Hyl fra Helvedes Afgrund, hvori hendes Sjæl allerede er, men lyde som dens angestfulde Bøn om den Eviges Barmhjertighed og Naade.

Der er af de største Aander talt og skrevet Meget om Opfattelsen af denne Shakespeareske Kvindeskikkelse. Nogle af disse Udtalelser kan jeg tage til Indtægt for min Opfattelse, andre ikke. Blandt de sidste udtaler Biskop Martensen sig saaledes i sin Dogmatik Pag. 571-72:

"Blandt Digterne har fornemmelig Shakespeare fremstillet os saadanne Individuer, der midt i Tiden er Aabenbarelsen af Helvede. Naar vi saaledes see Lady Macbeth vandrende i Søvne, aftvættende Blodpletterne af sin Haand. udstødende hine forfærdelige Sukke, i hvilke den tilbagetrængte Samvittighed søger at skaffe sig Luft, maae vi da ikke sige, at Forestillingen om den evige Fordømmelse paanøder sig os som en Realitet? Thi det er ingen sand, ingen frugtbar Anger, hvorunder hun lider; i hendes Anger er der kun Trængsel og Angst, men ingen Lyst til det Gode; *hun fastholder den onde Villie*, og det Gode er kun i hende som den blotte Mulighed, der er uadskillelig fra den gudbilledlige Skabning. Men denne tilbagetrængte, i Uretfærdighed opholdte Mulighed hviler som en centnertung Byrde paa hendes Sjæl, uden at der er nogen

Betingelse for en Lettelse og Befrielse gennem den sunde Anger. Og naar vi see hende vandre saaledes, er det da ikke, som maatte hun vedblive at vandre saaledes gennem Æoner, grædende Helvedes taareløse Graad, hvorved vi mindes Ordet: "falder over os I Bjerger, skjuler os I Høie!"

104

Her er altsaa bestemt udtalt, at denne Lady Macbeth er evig fordømt og hendes Sjæl hjemfalden til Helvedes evige Kval. Jeg føler det Dristige i at være af en anden Mening end en saa lys Aand, en saa skarp Tænkter. Men Biskop Martensen siger et andet Sted i Dogmatiken, at "*saalænge et Menneske befinder sig i Tiden, er der en Mulighed til Omvendelse* ." Nuvel! Lady Macbeth befinder sig endnu henimod Stykkets Slutning i "Tiden", kan det da siges saa vist, at hendes sidste Tids Kvaler og Anger ikke have været frugtbringende for hendes Sjæl?

De Shakespeareske Figurer ere alle fremstillede i korte, kraftige Træk. Alle Mellemlidene i Charactererne ere saa godt som oversprungne. Desto vigtigere er det, at Skuespilleren ved alle tilladelige Midler, som staa til hans Raadighed, udfylder disse Mellemlid for at hjælpe Tilskueren paa Vei til Forstaaelsen af det Hele. Vi se kun Lady Macbeths Nattevandring en Gang i Stykket, men hendes Kammerfrue beretter os, at hun ofte har set hende vandre saaledes i de natlige Timer. Hvor nær ligger det da ikke at tænke paa, hvad der er gaaet forud for denne usalige Tilstand! Hvor mange Angerens *frugtbare* Taarer kan hun ikke have udgydt i vaagen Tilstand, der ikke kunne faa Luft i den Spænding, i den abnorme Tilstand, der indtræder i sligt Søvnjængereri, hvor Legemet sover, medens Sjælen paa egen Haand fortsætter de Lidelser, der ikke tør komme til Udtalelse i vaagen Tilstand! Ikke et Glimt af overmodig Stolthed og Tilfredshed over, at Kronen endelig sidder paa hendes Hoved, viser Digteren os hos Lady Macbeth efter det store Resultat, at alle hendes tidligere brændende Ønsker ere gaaede i Opfyldelse. Anderledes med Macbeth; han nyder sin Seier og fremturer i det Onde. Uagtet vi ogsaa af hans Mund høre smertelige Udbrud, hvorledes han har solgt sin Sjæls evige Ro, vedbliver han at dyngte Brøde paa Brøde og lever kun for at fortsætte, hvad han saa blodigt har begyndt. Der maa dog være Forskjel i den evige Dom over den, der fremturer i det Onde, døvende enhver Røst, der taler til ham gennem Samvittigheden, og den, der som Lady Macbeth standser forfærdet paa Veien og geraader i en saadan Fortvivlelse over sig selv og sin Synd, at denne Fortvivlelse tilsidst dræber hende. Macbeth tænker vel paa Helvedes Straf, *men trodser den* og er beredt til at betale sin Brøde. Lady Macbeth gyser tilbage, hun har tænkt over sin Synd, og hun udbryder i Søvn: "Hu, Helvede er bælmørkt," Hun er sig sin Synd bevidst og har dømt sig selv, - og i Selvfordømmelsen ligger dog vel den Anger, der kan bære Spirer henimod Naaden.

Uoverensstemmelsen mellem Biskop Martensens og min Opfattelse har da sin Grund ikke i forskellige Betragtninger af de dogmatiske Sandheder, men i en forskjellig Forstaaelse af Digterens Mening med Lady Macbeth. Spørgsmaalet er, om Digteren her har villet tegne en i al Evighed fortabt 105 Sjæl, en saadan, som det er utvivlsomt, at han har villet skildre i sin "Richard den Tredie", eller en Sjæl, for hvem der endnu findes en Udvei til Frelse gennem Angeren. Dette sidste mener jeg, at han i alt Fald har ladet staa aabent for Opfattelsen af Lady Macbeth.

Hvor mange Mennesker kæmpe ikke dagligt med den gode Engel i deres Bryst, indtil denne bedrøvet opgiver dem. Der gives Mennesker, om hvem Dæmonerne sige: "Denne Sjæl er et Helvedesemne, som vi kunne paavirke og vinde," ligesom der gives andre Mennesker, overfor hvem de onde Magter føle, at her er deres Magt brudt og vil til evig Tid blive uden Virkning. Macbeth og Lady Macbeth ere slige Helvedesemner, som Dæmonerne føle, at de kunne paavirke, og derfor sendes Hexene til dem for at lokke og vildlede dem paa deres Veie i Livet.

Lady Macbeth blev for en Tid besejret af Dæmonerne, men hendes Anger og Suk mod Naadens Dør rev hende atter ud af deres Herredømme.

Det er dette, jeg tror, at Shakespeare har villet udtrykke i denne Kvinde; - fra denne Anskuelse, dette Syn udgik min Fremstilling af Lady Macbeth, og heri bestod den nye Opfattelse, der afveg fra den ældre, traditionelle hos os. Om den ældre Opfattelse eller min har været den gjængse paa Shakespeares Tid, lader sig ikke efterspore. Begge Maader ville altid gjøre stor Virkning fra Scenen; men den første viser et abnormt Menneske, en Undtagelse, medens den sidste, synes mig, viser det alment Menneskelige.

Det Held, der fulgte mig med Udførelsen af Lady Macbeth, tror jeg især at skyldes først min nye Opfattelse af det hele Billede, der blev forstaaet af Publikum og anerkjendt af Kritiken; dernæst min plastiske Evne, som slige tragiske Roller mindst af Alt kunne undvære. I Søvnjængerenscenen kom desuden to Færdigheder mig til stor Nytte: først den Evne, jeg havde tilegnet mig ved Indstuderingen af "Kong René's Datter", nemlig at lade Øiet skue indad, i Stedet for at straale udad, saa det derved faar et tilsløret, mat Udtryk. Dette hjælper til at holde Pupillen i Øiet rolig og stille, og denne matte, tilslørede Stirren ud i Rummet, uden at det ser ud som om Øiet ser Noget, er for denne Scene af stor Vigtighed, da dette bidrager til, at Tilskuerne tro paa Søvnjængeriet. Dernæst en Færdighed, som jeg selv tillægger stor Betydning for Fremstillingen af denne Nattevandrer, hvis lydelige Ord komme ligesom forborgne Tanker, Sjælen presser frem til en virkelig Lyd, - nemlig at kunne lade Ordene lyde uden at bevæge Læberne som ellers ved Talen. Dette gjør Virkning, som om de Ord, vi høre, komme ufrivilligt ud fra Sjælens Dyb, og den stille Mund

bidrager sit til at holde Kinderne og det hele blege Physiognomi i en marmorlignende Ro. Alt dette bevirker en Illusion hos Tilskuerne, uden at disse gjøre sig Rede for, hvormed Virkningen tilveiebringes, og netop derved bliver Virkningen saa meget større.

106

Med stor Glæde modtog jeg som Gave af Marstrand efter Opførelsen af "Macbeth", en lille, prægtig Skizze i Olie. hvis Hovedfigur var mig som Lady Macbeth i den natlige Mordscene, holdende Armstagen med de tændte Lys i Haanden, og i sin Angest trækkende den af Rædsel forstenede Macbeth ud med sig, idet hun raaber: "Kom! kom!"

O, lykkelig den Kunstnerinde, der har en Digter som Shakespeare at tolke! Hvor ofte kaste ikke Digterne Scenerne mellem hverandre, uden Characterens Fremadskriden, uden at den af dem forberedes til at vække den fulde Illusion. Ikke saaledes her. Kan man tænke sig en mere glimrende Indledning til hin natlige Søvnngjængerscene end den stille natlige Samtale, der gaar forud for den, mellem Lægen, der er hidkaldt, og Lady Macbeths Kammerfrue? Slig Indledning af et saa vigtigt Optrin udfinder kun det høieste dramatiske Geni. For første Gang i Stykket forberedes Tilskuerne her paa Lady Macbeths Tilstand, hvorledes hun i usalig Uro ofte om Natten vandrer om i Søvnne og udtaler Ord, om hvilke Kammerfruen ytrer: "*Jeg siger hende det ei efter.*" Det er umuligt, at denne natlige, forfærdelige Scene kunde være virkningsfuldere forberedt til at spænde og tilveiebringe en Stemning og Illusion hos Tilskuerne end ved denne stille, fortrolige Samtale. I intet Digterværk kjender jeg Mage til dramatisk Kunst; det skulde da være den vidunderlige Begyndelse i "Hamlet" paa Skansen.

Lægen, der har vaaget hele Natten for selv at være Vidne til Ladyens usalige Nattegang, uden at den er indtraadt, har alt opgivet dette og vil fjerne sig, da Kammerjomfruen med Et udbryder i Rædsel: "*Seer !! der kommer hun just som hun pleier!*" - Jeg vil se den Tilskuer, der ikke føler en Gysen ved dette Udraab, og ved nu at se den natligklædte, usalige Kvinde med det brændende Lys i Haanden, skridende frem, stiv, forstenet, som et Spøgelse, under den skumle Borgs Buer. Hvilken Hjælp fra Digterens Phantasi ydes ikke her Fremstillerinden! Hvorledes bæres nu ikke den hele Situation - lige fra den forfærdelige Gniden af Blodpletterne paa Haanden, indtil hvert lille Ord, der presses frem fra den forpinte Sjæl - op til den høieste dramatiske Virkning! Og denne Scene, der forekommer os som et helt stort Drama, bestaar kun af fem smaa, korte Repliker! Men hvilke Repliker! Som udhugne i Marmor blive de os uforglemmelige. De falde som spidse Dolke ind i vore Sjæle, kun afbrudte af Lægens og Kammerfruens sagte Hvisken bag hende, der endmere forhøier den hele Situation, idet disse tvende Skikkelser skjæl vende lytte til den Fortvivledes hjerteskerende Kval, indtil Lægen siger: "Jeg har hørt nok, her formaaer min Kunst Intet."

Ja, jeg gjentager det: lykkelig den Fremstillerinde, i hvis Lod det falder at tolke en saadan Digtets Syner og Aabenbaringer!

107

Hvor har jeg ikke selv ved Indstuderingen følt den Magt, der ligger i hele denne Situation; hvorledes den formaar at sætte alle Fibre i Bevægelse! Naar jeg i ensomme Nattetimer, medens Alle i Huset vare gaaede til Ro, indøvede Fremstillingen af denne Scene, da greb mig ofte en uforklarlig Rædsel, som om hele Stuen fyldtes af Dæmoner, der rykkede mig nærmere og nærmere; Aandedrættet standsede i mit Bryst, og mig syntes, at de ligesom vilde trænge mig ud af Stuen, og jeg ligesom blev tvunget til at gribe Lampen og skyndsomt forlade Værelset. Og dog kunde jeg kun indøve denne Scene i Nattens Stilhed. Der var for mig ligesom noget Unaturligt i at indøve den ved Dagens klare Lys. Jeg trængte selv til Nattens Mørke for at komme i den fulde Illusion, uagtet jeg ofte selv forfærdedes over, i hvilken Grad den lod sig tilveiebringe.

En Skuespillers Phantasi er - som jeg tidligere har udtalt - hans Styrke i Kunsten, hans Fare i Livet. Min Phantasi blev ved Indøvelsen af denne Rolle vakt med en saadan Styrke, at jeg selv forfærdedes derved, saa jeg ideligt og ideligt maatte kæmpe for atter at slukke denne Indbildningskraftens Ild og paany bringe den til Ro ved at begive mig ind i Livets daglige Sysler.

To Uheld havde jeg ved min første Fremstilling af Lady Macbeth. som let kunde have fordærvet det Hele for mig. Det første bestod deri, at vor nye Sceneinstructeur, Hr. Høedt, havde forsømt at give Maskinmesteren Ordre til, at den mørke Belysning fra den foregaaende Scene i Stykket skulde forandres til en lys, idet Lady Macbeth første Gang træder ind med Brevet i Haanden. Jeg maatte derfor i min første Scene træde ind i Bælgmørke, uagtet jeg skulde oplæse Macbeths Brev. Der hørte Aandsnærværelse til for ikke at komme ud af Fatning ved denne Overraskelse. En Fremstillers første Indtræden i en ny Rolle har altid stor Betydning for denne. Masken, den hele Holdning skal her paavirke Tilskuerne og give dem et Billede af den hele Personligheds Character. Min første Entrée i denne Rolle blev paa Grund af ovennævnte Feil fordærvet for mig og Publikum. Dette var det ene af mine to Uheld.

Man undrer sig ofte over, ja vil neppe tro herpaa, at Skuespillere i Aarenes Løb ikke formaa at bekæmpe en vis Angest, saa ofte de fremtræde. Jeg tror, at denne Angest især fremkaldes ved det Uberegnelige, der kan møde ved enhver Fremstilling og saaledes ødelægge Alt for os, vor hele Stemning, men især Stemningen hos Publikum, der kun er altfor tilbøieligt til at lade sig forstyrre ved mindste Uheld udefra. Jeg

vil nu ikke tale om, hvad en Kat, der tilfældigvis forvilder sig ind paa Scenen, et skrigende Barn i Huset, en Tilskuere, der i et vigtigt Øieblik giver sig til at nyse eller hoste, et Lampeglas, der springer i Lamperækken, en Coulisse, der truer med at falde om, 108 etc. etc., kan frembringe for en Ruptur i Publikum. Goethe fortæller et Sted, hvorledes en Skuespiller, der fremstillede Hamlet, fik al sin Virkning ødelagt i en af de vigtigste Scener ved at et lille hvidt Bændel havde sneget sig frem paa hans sorte Dragt. Alle Tilskuernes Opmærksomhed dvælede nu kun ved det uheldige Bændel, og Illusionen, Opmærksomheden, Stilheden var tilintetgjort. Saa Lidt behøves! At saadanne smaa, uberegnelige Uheld let kunne møde, er naturligt, men disse i sig selv smaa Uheld ere store for Skuespilleren, thi de bringe ham og Tilskuerne ud af Stemning. Farligst er naturligvis alt Sligt i Tragedierne; og er Latteren først vakt der, hvor Alvoren skulde herske, da skal der virkes en god Stund, førend den lattermilde Stemning atter kan jages paa Dør.

Mit andet Uheld var af en alvorligere Natur.

Den Misstemning, ja den nationale Sorg, der alt længe havde grebet saa godt som hele Nationen over, at Kong Frederik den Syvende havde ægtet Grevinde Danner, var i den allersidste Tid bleven forøget ved adskillige Begivenheder. Midt i December bleve Kjøbenhavns Indbyggere en Morgen overraskede ved en lille, trykt Løbeseddel, der ombares i alle Huse, og som til Alles Forfærdelse meldte, at Christian den Fjerdes skjønne og stolte Bygning, Frederiksborg Slot, Natten iforveien var brændt tilligemed mange af dets historiske Kunstskatte. En uhyre Hjertesorg fremkaldte dette Budskab hos enhver Mand og Kvinde i Landet, der havde Gnist af Nationalfølelse, og man formaaede neppe i første Øieblik at fæste Tro til det.

Allerede før Slottets Brand var der en stærk Uvillie mod Grevinden. Man harmedes over hendes intrigante Kløgt, som man sporede i mange Statsforhold. Længe havde man fundet sig i alt dette, men endelig tabte Ministeriet Taalmodigheden lige overfor hende og hendes lidet agtede Medhjælper, Kammerherre Berling. Ministeriet forlangte bestemt Berlings Fjernelse fra Hoffet. Dette vilde Grevinden ikke gaa ind paa, og hun havde derfor i Begyndelsen af December Maaned sat igjennem hos Kongen, at ikke Berling, men samtlige Ministre afskedigedes. I det afgaaede Ministeriums Sted indtraadte Ministeriet Rotwitt-Blixen Finecke, der strax fra Begyndelsen af var høist upopulairt i Kjøbenhavn. Ved Slottets Brand fik selv Frederik den Syvendes Popularitet, der alt var rystet ved Ministerskiftet, et haardt Knæk, idet man bebreidede ham, at han havde villet bruge Slottet til Vinterbolig, og Uvillien mod Grevinden steg til en Forbitrelse, der paa mange Maader gav sig tilkjennde, og man tænkte stærkt paa en offentlig Demonstration imod hende. Da kom den 10de Januar. Tragedien "Macbeth" var ansat til Opførelse paa denne Aften, og man erfarede, at Kongen og Grevinden vilde overvære denne Forestilling i den kongelige Loge, en Plads, man aldrig havde kunnet finde sig i at se hende indtage. Det blev nu besluttet af 109 Eliten, der havde tegnet sig for alle Billetter i første Etage, at i samme Øieblik Grevinden traadte ind i Logen, skulde alle reise sig og forlade Theatret. Politidirecteur Bræstrup, der havde erfaret den hele Plan, gik nu til Kongen og Grevinden, meddelte dem, hvad der forestod dem og bad dem indstændigt om ikke at besøge Theatret denne Aften. Men Grevinden paastod, at hun vilde herhen, idet hun ytrede: "Jeg kjender de Danske, de ere Hunde, der gjør, men bide ikke", og Bræstrup maatte gaa bort med uforrettet Sag. Men kort før Forestillingens Begyndelse bemærkede han, at alle Equipager bleve holdende paa Torvet, i Stedet for som ellers at kjøre bort, naar Herskaberne vare staaede af. Han blev nu alvorlig bekymret og ilede atter op paa Slottet, fortalte dem dette umiskjendelige Tegn paa, hvad der var igjære, og bad dem atter indstændigt om, ikke at udsætte sig for et saadant Optrin, der kunde have uberegnelige Følger. Dette hjalp, de opgave Forestillingen og bleve hjemme; - lidt inde i første Akt vidste Alle, at de ikke kom, og nu kjørte alle Vogne bort.

Det Røre, som denne Begivenhed havde vakt, gjorde, at Alles Sind vare stærkt optagne deraf til Uheld for Forestillingen. Noget inde i Stykket mærkede man vel, at Sindene vare komne i Ro og Publikum i Stemning til at fordybe sig i Digterværket; men jeg ansaae det dog for et stort Uheld, at dette Sammentræf skulde ske.

Jeg spillede Lady Macbeth første Gang den 10de Januar 1860. Sidst i Februar blev Nielsen syg og døde den 13de Marts pludseligt og uventet. Theatret havde paa dette Tidspunkt ingen Skuespiller, der kunde overtage Macbeths Rolle, og Stykket blev altsaa henlagt. Jeg kom saaledes kun til at udføre denne Rolle 4 Gange. Det var haardt, men jeg var dog taknemmelig for, at jeg i disse 4 Gange havde faaet et længe næret Ønske opfyldt, uagtet en saa vanskelig Rolle naturligvis ved at repeteres vinder i Kraft og Bestemthed for Fremstillerinden.

Jeg spillede 40 Gange i denne Saison i de betydeligste Roller af mit Repertoire. Men førend jeg slutter Beretningen om den, maa jeg have Lov til i al Korthed at omtale et vemodigt Minde, idet jeg den 23de Marts havde den Sorg ved Døden at blive berøvet min trofaste Madam Gram, et af de Mennesker, der til Trods for sin underordnede Stilling saa ofte havde virket velgjørende paa mit Sind, og som jeg hang ved med en Datters Følelser. Da jeg en Aften til min Sorg fik Bud om, at hun var død, gik jeg strax til hendes Hjem for endnu en Gang at se de kjære Træk. Hun var alt afklædt og laa indsvøbt i et Lagen paa et Bord i et afsides Værelse, der stødte op til Portnerboligen paa Theatret, hvor Manden var ansat. Hendes unge, smukke, gudhengivne Datter og hendes Mand fulgte mig ind til hende. Lagenet blev taget fra Ansigtet, og der laa hun, den lille, fine Skikkelse; men ak, hvor 110 forandret! Varmen, Kjærligheden, som var Hovedudtrykket i hendes milde Træk, var borte; som udhugget i en hvid Sten laa hun der. Man veed ikke, om man skal sørge eller glæde sig over at se et saa tydeligt Tegn paa, at det Vigtigste ikke længer bor i det tilbageblevne

Hylster.

Et Billede af Madam Gram, som denne engang havde skjænket mig paa min indstændige Begjæring, hængte jeg op i mit Paaklædningsværelse paa Theatret for paa denne Maade endnu at have hende hos mig der, hvor hun i saa mange Aar i Kjærlighed og Ydmyghed havde syslet om mig. Ak, en svag Erstatning!

Den Fremmede, som tilfældigvis var kommen i Holmens Kirke Torsdagen den 29de Marts hint Aar og set den overfyldte Kirke, det talrige Følge, hvorimellem Theatrets første Kunstnere befandt sig, havde set den med en Mængde Kranse smykkede Kiste, hørt Præstens Udtalelse om den Hensovede, hørt Chorsangernes Afskedskvad over Kisten og set de mange taarefyldte Øine, vilde neppe faldet paa, at her begravedes en af Theatrets Pyntekoner. Alle havde havt Kjærlighed til denne stille, milde Sjæl, og dog kjendte Ingen hende som jeg. Jeg sammenlignede hende altid med Vaagekonen Alma i Paludan-Müllers "Adam Homo". I Gud Faders Rige bliver ofte den Sidste hernede den Første, og den Første hernede den Sidste!

Saa ofte jeg efter denne Dag kom kjørende til Prøverne paa Theatret, kom hendes stakkels Datter mig imøde med Øine, der vare opsvulmede af Graad over det uerstattelige Tab af en saadan Moder, og altid maatte jeg da først gaa ind med hende paa hendes Værelse for at trøste og berolige hende, saa godt jeg kunde. En Formiddag, en fjorten Dages Tid efter Moderens Begravelse, da jeg som sædvanligt kom kjørende til Prøven, lukkede hun Karetdøren op, og til min Forundring straaledede hendes glade Øine mig imøde med en næsten overnaturlig Glans. "Naa, min kjære Marie," sagde jeg, "i Dag møder De jo med et fornøiet Ansigt." - "O, Frue!" udbrød hun, "De maa endelig følge lidt ind med mig, førend De gaar op til Prøven. Jeg maa tale med Dem." Jeg gik da ind med hende, idet jeg sagde: "Hvad betyder dette?" - "O," udbrød hun, "De maa ikke forundres over mit glade Udseende, men jeg er saa lykkelig i Dag." - "Hvad er der hændet Dem?" spurgte jeg. - "Tænk," sagde hun, idet hun greb min Haand og kyssede den, "jeg har i Nat set min søde Moder! Ja, Frue, jeg har set hende! Da jeg grædende laa i min Seng, stod hun med Et for mig, fæstede sine søde, milde Øine paa mig og sagde med et usigeligt Udtryk: "Min kjære Marie, du maa ikke være saa bedrøvet, thi jeg er lykkelig og har det saa godt!" og i samme Øieblik forsvandt hun, og jeg følte en Glæde, som jeg ikke kan beskrive, og denne Glæde vil nu vist aldrig forlade mig!"

Vi vide ikke, vi kjende ikke, hvad en Afdød formaar for at trøste en 111 elsket Efterlevende. For Marie var dette Besøg ingen Illusion, men en Virkelighed, der fyldte hele hendes Sjæl. Var dette et Bedrag af hendes Indbildningskraft, da var det i al Fald et skjønt Bedrag, som gode Væsener havde skjænket hende.

Theatrets Ferie var begyndt, og vor Attraa stod nu til endelig for første Gang at nyde et Sommerophold paa Herregaarden Bonderup. Glade droge vi derud, fulde af Haab om, hvad der ventede os der. Ak, vi stakkels Mennesker! hvor Lidet vide vi om, hvad Fremtiden bærer i sit Skjød!